

แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เชี่ยวชาญ
ด้านพิการ (อพมก.) เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ
กรณีศึกษา จังหวัดสุโขทัย*

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR HUMAN SECURITY AND SOCIAL DEVELOPMENT
VOLUNTEERS SPECIALIZING IN DISABILITY TO ENHANCE ACCESS TO
FUNDAMENTAL RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES: A CASE STUDY OF
SUKHOTHAI PROVINCE

รัชดาภรณ์ อำนวยศิลป์

Ratchadaporn Amnuaisin

กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

Kampanart Wongwatthanaphong

โชติ บติรัฐ

Chot Bordeerat

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: a.ratchadaporn2534@gmail.com

โทรศัพท์ 080-3963914

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสานวิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย เปรียบเทียบความแตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคล และเสนอแนวทางการพัฒนา อพมก. เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างคือ อพมก. ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 277 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 ราย และผู้นำชุมชนในท้องที่ จำนวน 3 ราย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.994 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน ได้แก่ Independent Samples t-test และ One-way ANOVA ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการตีความเชิงอุปนัยและนำเสนอแบบบรรยาย

ผลการศึกษาพบว่า อพมก. มีระดับความรู้และทักษะในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีคุณลักษณะส่วนบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า อพมก. ที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความรู้และทักษะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ที่มีระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* Received 23 February 2026; Revised 23 March 2026; Accepted 28 March 2026

แนวทางการพัฒนา อพมก. เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพ ควรดำเนินการแบบบูรณาการทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลอย่างสมดุล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม และตอบสนองความต้องการของคนพิการในพื้นที่ได้อย่างครอบคลุมและยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, อาสาสมัครพัฒนาสังคม, คนพิการ

Abstract

This study aimed to examine the levels of knowledge, skills, and personal characteristics of Social Development and Human Security Volunteers specializing in persons with disabilities (SDHSV-D) in promoting access to basic rights for persons with disabilities in Sukhothai Province. It also compared differences based on personal factors and proposed development guidelines to enhance their capacity and work effectiveness. A mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research, was employed. The sample consisted of SDHSV-D in Sukhothai Province. The sample consisted of 277 SDHSV-D in Sukhothai Province, 2 officers from the Provincial Office of Social Development and Human Security specializing in persons with disabilities, and 3 local community leaders. The research instruments included questionnaires and interviews, with a reliability coefficient of 0.994. Quantitative data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including the Independent Samples t-test and One-way ANOVA. Qualitative data were analyzed through inductive interpretation and presented in a descriptive format.

The findings revealed that SDHSV-D had overall high levels of knowledge and skills in promoting access to basic rights for persons with disabilities, and their personal characteristics were at the highest level. When comparing personal factors, significant differences at the .05 level were found in knowledge and skills among volunteers with different genders and occupations. Additionally, volunteers with different levels of education, income, and work experience showed significant differences in knowledge, skills, and personal characteristics at the .05 level.

The development guidelines for SDHSV-D to enhance their capacity and effectiveness should adopt an integrated approach across three dimensions: knowledge, work skills, and personal characteristics. Balanced development in all dimensions would enable them to perform their duties effectively, uphold ethical standards, and respond comprehensively and sustainably to the needs of persons with disabilities at the community level.

Keywords: Development Guidelines, Social Development Volunteers, Persons with Disabilities

บทนำ

กระทรวงภาคสังคมเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาคนและสังคม โดยมุ่งสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาค ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความมั่นคงในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินนโยบายด้านสังคมของรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการอย่างทั่วถึงและ

เป็นธรรม (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2565) อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าคนพิการจำนวนไม่น้อยขาดผู้ดูแลหรือผู้ประสานงานในการส่งเสริม พัทธ์ และคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างเต็มที่ ซึ่งกระทบต่อคุณภาพชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2568)

ประเทศไทยมีคนพิการที่ขึ้นทะเบียนสะสมมากกว่า 2.25 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2567 มีผู้ถือบัตรประจำตัวคนพิการประมาณ 2.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 3.18 ของประชากร โดยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และมีความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกายมากที่สุด รองลงมาคือการได้ยินหรือสื่อความหมาย และการมองเห็น สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มสังคมสูงวัยและความจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแล ฟื้นฟู และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2568)

ในการขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าว กระทรวงภาคสังคมได้ส่งเสริมให้เกิดกลไกในระดับพื้นที่ผ่าน “อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.)” เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับประชาชน โดยมีบทบาทในการให้คำแนะนำ ประสานงาน ส่งต่อ และติดตามการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการของคนพิการ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2565) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของ อพมก. ที่ผ่านมา ยังประสบปัญหาในด้านความรู้เฉพาะทาง ทักษะการปฏิบัติงาน และความต่อเนื่องในการทำงานในพื้นที่บางแห่ง รวมถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการสนับสนุน ส่งผลให้การช่วยเหลือและการเข้าถึงสิทธิของคนพิการยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2562)

สำหรับจังหวัดสุโขทัย มีคนพิการขึ้นทะเบียนจำนวน 33,299 คน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ซึ่งบางรายไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และจำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ขณะที่กลไกในพื้นที่มีอาสาสมัคร อพมก. ที่ผ่านการอบรมแล้วจำนวน 900 คน ทำหน้าที่เป็นเครือข่ายสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านสังคมและช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2568) แม้จะมีจำนวนอาสาสมัครเพียงพอในเชิงปริมาณ แต่ยังคงมีความจำเป็นในการพัฒนาในเชิงคุณภาพ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการได้อย่างแท้จริง

และการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยยกระดับศักยภาพในการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียมในสังคม (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2568) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เชี่ยวชาญด้านพิการ (อพมก.) เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ กรณี ศึกษาจังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นบุคลากรด่านหน้าที่เป็นบุคคลช่วยเหลือคนพิการกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ในการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา อพมก. เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านพิการ (อพมก.) เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ จากการแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มวิจัยเชิงปริมาณ คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดสุโขทัย เชี่ยวชาญด้านพิการ (อพมก.จ.สุโขทัย) ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ใน 9 อำเภอ จำนวน 900 คน และคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรสำเร็จของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 277 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่าง และ (2) กลุ่มวิจัยเชิงคุณภาพ คัดเลือกโดยวิธีการแบบเจาะจง คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย (1) แบบสอบถาม สำหรับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดสุโขทัย เชี่ยวชาญด้านพิการ (อพมก.จ.สุโขทัย) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อด้านความรู้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อด้านทักษะ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดให้เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยเพื่อแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้ 1.00 - 1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด 1.81 - 2.60 อยู่ในระดับน้อย 2.61 - 3.40 อยู่ในระดับปานกลาง 3.41 - 4.20 อยู่ในระดับมาก และ 4.21 - 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content validity) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยให้หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดทั้งหมด เท่ากับ 0.994 และจากการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) จากผลการตอบของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ซึ่งต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 เป็นที่ยอมรับได้ โดยในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ด้านความรู้ เท่ากับ 0.983 ด้านทักษะ เท่ากับ 0.984 และคุณลักษณะส่วนบุคคล เท่ากับ 0.968 (2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย และผู้นำชุมชนในท้องที่ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคง

ของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) และแนวทางการพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามจากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดจังหวัดสุโขทัยที่ปฏิบัติงานในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ใน 9 อำเภอ โดยจะพิจารณาตามความสะดวกของประชากรตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบสอบถามและรอเก็บแบบสอบถามทันที จำนวน 277 ชุด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) จำนวน 10 คน กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติ Independent samples T - test และ One way ANOVA สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มและจำแนกข้อมูลตามประเด็นสำคัญที่กำหนดไว้ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความรู้ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 1 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ ภาพรวม

ความรู้ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของ คนพิการ	$\bar{x}$	SD.	การแปลผล
1. ด้านความรู้เกี่ยวกับงานด้านสังคมสงเคราะห์	3.78	0.695	มาก
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย	3.79	0.744	มาก
3. ด้านความรู้ด้านกฎหมายเฉพาะสิทธิ	3.74	0.730	มาก
เฉลี่ย	3.77	0.647	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความรู้ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ ภาพรวม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.79$) รองลงมา คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับงานด้านสังคมสงเคราะห์ ($\bar{x} = 3.78$) และด้านความรู้ด้านกฎหมายเฉพาะสิทธิ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.74$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาทักษะในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 2 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ ภาพรวม

ทักษะในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของ คนพิการ	$\bar{x}$	SD.	การแปลผล
1. ทักษะด้านการสื่อสาร	3.85	0.762	มาก
2. ทักษะด้านการประสานงาน	3.92	0.743	มาก
3. ทักษะด้านการแก้ไขปัญหา	3.82	0.755	มาก
เฉลี่ย	3.86	0.723	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ ภาพรวม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการประสานงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.92$) รองลงมา คือ ทักษะด้านการสื่อสาร ($\bar{x} = 3.85$) และทักษะด้านการแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.82$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 3 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะส่วนบุคคลในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ ภาพรวม

คุณลักษณะส่วนบุคคลในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้น พื้นฐานของคนพิการ	$\bar{x}$	SD.	การแปลผล
1. ด้านจิตอาสาและความเสียสละ	4.27	0.732	มากที่สุด
2. ด้านความอดทนและความเห็นอกเห็นใจ	4.22	0.713	มากที่สุด
3. ด้านความรับผิดชอบ	4.33	0.726	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.27	0.693	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ ภาพรวม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$) รองลงมา คือ ด้านจิตอาสาและความเสียสละ ($\bar{x} = 4.27$) และด้านความอดทนและความเห็นอกเห็นใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.22$) ตามลำดับ

4. ผลการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคณพิการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคณพิการ (อพมก.)		
	ความรู้	ทักษะ	คุณลักษณะส่วนบุคคล
เพศ	0.524	0.294	0.683
อายุ	0.625	0.692	0.431
สถานภาพ	0.515	0.289	0.699
ระดับการศึกษา	0.035*	0.011*	0.004*
อาชีพ	0.475	0.251	0.080
รายได้	0.002*	0.002*	0.002*
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	0.001*	0.018*	0.000*

จากตารางที่ 4 พบว่า พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคณพิการ (อพมก.) ที่มีระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกันมีระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคณพิการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้อมูลเชิงปริมาณดังกล่าวจะถูกนำไปผสมผสานร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนา อพมก. ให้มีความเหมาะสม ครอบคลุม และสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งจากการบูรณาการข้อมูลทั้งสองส่วน สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนา อพมก. ได้อย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน ควบคู่กับข้อเสนอแนะและประสบการณ์ตรงจากผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้การออกแบบการพัฒนาเป็นไปอย่างตรงจุด เช่น การจัดหลักสูตรอบรมที่เหมาะสมตามระดับศักยภาพ การพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติ การเสริมสร้างแรงจูงใจ และการสร้างเครือข่ายการทำงานในระดับชุมชนและแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ อพมก. มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคณพิการได้อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืนในระดับพื้นที่ต่อไป

5. แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคณพิการ (อพมก.) เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคณพิการในจังหวัดสุโขทัย ได้มาจากการบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสามารถสรุปเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะการทำงาน และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังนี้

1) ด้านความรู้ (Knowledge)

อพมก. ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย สิทธิ และสวัสดิการของคณพิการ ประเภทความพิการ รวมถึงบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถให้คำแนะนำและประสานงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ เช่น เจ้าหน้าที่ พมจ.) กล่าวว่า “อาสาสมัครบางคนยังไม่เข้าใจกฎหมายหรือสิทธิของคณพิการอย่างชัดเจน ทำให้แนะนำประชาชนได้ไม่ครบถ้วน” เช่นเดียวกับ ผู้นำชุมชน กล่าวว่า “ถ้า อพมก. มีความรู้เรื่องสิทธิ จะช่วยให้คณพิการในพื้นที่เข้าถึงสวัสดิการได้มากขึ้น”

2) ด้านทักษะการทำงาน (Skills)

ควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสื่อสาร การสร้างความไว้วางใจ การวิเคราะห์ปัญหา การประสานงาน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือและการเข้าถึงบริการ โดยมีหลักฐานจากการสัมภาษณ์ เช่น เจ้าหน้าที่ พมจ.) กล่าวว่า “การทำงานต้องอาศัยการประสานหลายหน่วยงาน ถ้าอาสาสมัครสื่อสารไม่ดี งานจะล่าช้า” เช่นเดียวกับ อพมก. กล่าวว่า “บางครั้งไม่รู้จะใช้ระบบออนไลน์หรือแอปพลิเคชันของรัฐอย่างไร ทำให้การช่วยเหลือไม่ทันเวลา”

3) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes)

ควรเสริมสร้างคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น จิตอาสา ความเสียสละ ความอดทน ความเห็นอกเห็นใจ การยึดหลักจรรยาบรรณ ความรับผิดชอบ และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติงานด้านสังคม โดยสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เช่น ผู้นำชุมชน กล่าวว่า “งานนี้ต้องมีใจรักและเข้าใจคนพิการจริง ๆ ไม่ใช่แค่ทำตามหน้าที่” และ อพมก. ที่กล่าวว่า “ความอดทนและความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญ เพราะคนพิการแต่ละคนมีปัญหาไม่เหมือนกัน”

จากการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนา อพมก. ไม่ได้มาจากข้อมูลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว แต่ได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านคำให้สัมภาษณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Key Informants: KI) ซึ่งช่วยยืนยันความสำคัญของทั้ง 3 มิติ และทำให้แนวทางที่ได้มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนา อพมก. ได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัยพบว่า

1.1 ความรู้ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นความพร้อมของอาสาสมัครในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย รองลงมาคือ งานสังคมสงเคราะห์และกฎหมายสิทธิ อีกทั้งมีความเข้าใจการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือด้านสิทธิทางการแพทย์ในระดับสูง ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่จริง นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงคนพิการกับนโยบายและบริการของรัฐได้อย่างเหมาะสม แสดงบทบาทสำคัญในฐานะผู้เชื่อมโยงและชี้ให้เห็นว่าความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์เป็นฐานสำคัญในการวิเคราะห์ปัญหา ประสานงาน และส่งต่อความช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตินาถ ภูมิถาวร (2565) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของคุณลักษณะตามมาตรฐานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ด้านความรู้ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

1.2 ทักษะในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นศักยภาพของอาสาสมัครในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดเด่นด้านการประสานงาน ซึ่งแสดงบทบาทในการเชื่อมโยงคนพิการกับเครือข่ายและหน่วยงานต่าง ๆ รองลงมาคือทักษะการสื่อสารที่ช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ อย่างไรก็ตาม ทักษะการแก้ไขปัญหาภัยควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในกรณีที่ซับซ้อน การทำงานร่วมกับหลายภาคส่วน และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะดังกล่าวควบคู่กับการสื่อสารที่เหมาะสม จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการทำงานและการส่งเสริมสิทธิของคนพิการได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตินาถ ภูมิถาวร (2565) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพของ

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของคุณลักษณะตามมาตรฐานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้านจริยธรรม ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน อยู่ในเกณฑ์ระดับปฏิบัติ สม่าเสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปณิตา อิทธิกุล (2565) ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่การทำงานของในฐานะ อพม. ในพื้นที่จังหวัดระนอง ได้ดำเนินการประสานงาน การติดตามด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมในพื้นที่ชุมชน และได้รับการส่งเสริมจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติตามนโยบายของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. โดยหลักการทำงาน ชี้เป้า-เฝ้าระวัง เชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่ และร่วมใจทำแผนชุมชน ค้นหา ชี้เป้า เฝ้าระวังสำรวจข้อมูล การส่งเสริมและแก้ไขปัญหาด้านสังคมเบื้องต้น และการรายงานสถานการณ์ทางสังคมของชุมชน ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางสังคม ประสาน ติดตาม เสนอแนะแนวทางการช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ให้บริการและดำเนินงานเพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิกลุ่มเปราะบาง ตามภารกิจของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวง หรือตามกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับและจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟูคุณภาพชีวิต ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่นั้น ๆ

1.3 คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงความพร้อมด้านจิตใจ จริยธรรม และทัศนคติที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ จิตอาสา ความเสียสละ ตลอดจนความอดทนและความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะสำคัญของการทำงานเชิงสังคม อาสาสมัครมีความเต็มใจช่วยเหลือคนพิการโดยไม่หวังผลตอบแทน มีจิตสาธารณะ และทุ่มเทเวลาในการส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ ควบคู่กับความสามารถในการรับฟังปัญหา เข้าใจบริบทชีวิต และให้การสนับสนุนด้านจิตใจแก่คนพิการและครอบครัว ขณะเดียวกันยังแสดงถึงความซื่อสัตย์ โปร่งใส และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัด แม้การทำงานในบางสถานการณ์อาจก่อให้เกิดความกดดันและความเหนื่อยล้า แต่โดยภาพรวมอาสาสมัครยังคงยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อและจรรยาบรรณในการทำงาน ผลการศึกษานี้จึงทำให้เห็นว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นจุดแข็งสำคัญที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการอย่างมีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และนำไปสู่การคุ้มครองสิทธิและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในระดับชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา เคนาภูมิ (2566) ทำการศึกษาทัศนคติต่อคนพิการกับการสร้างความเท่าเทียมในสังคม ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อคนพิการและการสร้างความเท่าเทียมในสังคมเป็นประเด็นที่ซับซ้อนและสะท้อนถึงภูมิคุ้มกันที่ยังมีอยู่ในสังคมปัจจุบัน อาสาสมัครได้มีการเตรียมพร้อมทำการศึกษาที่และมีความเข้าใจความต้องการและทัศนคติของคนพิการ มีทัศนคติเชิงบวกและความเข้าใจในความแตกต่างจะช่วยสร้างสังคมที่เท่าเทียมที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมและมีโอกาสเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้านของชีวิต

2. ผลเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ที่มีระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกันมีระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นเอื้อต่อความสามารถในการทำความเข้าใจนโยบาย กฎหมาย และกระบวนการด้านสวัสดิการสังคม ส่งผลให้อาสาสมัครมีความรู้และทักษะเชิงวิเคราะห์และการประสานงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันรายได้ที่แตกต่างกันอาจส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงข้อมูล ทรัพยากร และ

เครือข่ายทางสังคม รวมถึงระดับความมั่นคงในชีวิต ซึ่งเอื้อต่อการทุ่มเทเวลาและพลังในการปฏิบัติงานอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง รวมถึงระยะเวลาการปฏิบัติงานซึ่งพบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในบทบาทอาสาสมัครมาเป็นระยะเวลานาน มีแนวโน้มที่จะมีความรู้และทักษะในการช่วยเหลือคนพิการสูงกว่า เนื่องจากได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ประสบการณ์ดังกล่าวยังช่วยหล่อหลอมคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความอดทน ความรับผิดชอบ และจิตอาสา ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการทำงานด้านสิทธิและสวัสดิการสังคม ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการออกแบบแนวทางพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งในด้านการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้การเสริมสร้างบทบาทของอาสาสมัครในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการเป็นไปอย่างเหมาะสม ครอบคลุม และนำไปสู่การคุ้มครองสิทธิของคนพิการในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตินาถ ภูมิถาวร (2565) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ระดับการศึกษา และอาชีพ

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในจังหวัดสุโขทัย ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนา อพมก. ควรดำเนินการอย่างเป็นองค์รวมโดยให้ความสำคัญกับบทบาทของอาสาสมัครใน 3 มิติหลักที่เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะการทำงาน และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นฐานสำคัญที่ทำให้การส่งเสริมสิทธิของคนพิการในระดับพื้นที่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ดังนี้

3.1 ด้านความรู้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า อพมก. ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงคนพิการกับระบบสิทธิและสวัสดิการของรัฐ การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายสิทธิ สวัสดิการสำหรับคนพิการ ประเภทและลักษณะความพิการ รวมถึงบทบาทและภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถให้คำแนะนำ ประสานงาน และส่งต่อความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับบริบทและความต้องการเฉพาะของคนพิการแต่ละราย การพัฒนาองค์ความรู้ของ อพมก. จึงควรมุ่งเน้นการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของนโยบายและปัญหาทางสังคม เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความแม่นยำในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาดา พรหมสุข (2563) ทำการศึกษาแนวทางในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เขตตรวจราชการที่ 3 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า แนวทางการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) แยกตามภารกิจอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีส่วนร่วมในงานพัฒนาสังคมทุกระดับ และบูรณาการงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ ควรเสริมทักษะในการพัฒนาศักยภาพของ อพม. ให้ความรู้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

3.2 ด้านทักษะ ซึ่งครอบคลุมถึงทักษะการสื่อสารกับคนพิการและครอบครัวอย่างเข้าใจและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การสร้างความไว้วางใจ การรับฟังเชิงลึก การวิเคราะห์ปัญหาเป็นรายกรณี การเฝ้าระวังและชี้เป้าปัญหาทางสังคมในชุมชน ตลอดจนทักษะการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบันทึก จัดการและติดตามข้อมูลอย่างเป็นระบบ ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือและลดความซ้ำซ้อนของการทำงาน ดังนั้น การพัฒนา อพมก. ควรมุ่งเสริมสร้างทักษะการทำงานเชิงพื้นที่ การทำงานเป็นเครือข่าย และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีควบคู่กับการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาดา พรหมสุข (2563) ทำการศึกษาแนวทางในการ

ปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พบว่า ควรส่งเสริมให้ อพม. ระดับพื้นที่ ให้มีความเข้มแข็งในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และให้มีระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลในสังคมและชุมชน รวมถึงการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายสวัสดิการสังคม เพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมและการพึ่งพาตนเองของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง และร่วมมือกับชุมชนจัดทำแผนการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อทำให้การปฏิบัติงานระดับพื้นที่เข้าถึงการให้บริการทางสังคมและป้องกันแก้ไขปัญหาที่พบ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนที่ผ่านกระบวนการบูรณาแผนชุมชน

3.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลถือเป็นรากฐานสำคัญที่หล่อหลอมให้ความรู้และทักษะสามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีคุณค่า ผลการศึกษาพบว่า อพมก. ควรมีจิตอาสา ความเสียสละ ความอดทน และความเห็นอกเห็นใจ เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนพิการ ยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณ รักษาความลับ และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ คุณลักษณะเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการสร้างความไว้วางใจระหว่างอาสาสมัครกับคนพิการและครอบครัว ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การช่วยเหลือสามารถนำไปสู่การเข้าถึงสิทธิได้อย่างแท้จริง การพัฒนา อพมก. จึงควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพลังใจ การดูแลภาวะเหนื่อยล้าจากการทำงาน และการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพเชิงวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิตา อธิธิกุล (2565) ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า ภารกิจด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีขอบเขตกว้างขวางเกี่ยวข้องกับประชากรทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มตั้งแต่เกิดจนถึงเชิงตะกอน การส่งเสริมให้อาสาสมัครได้เข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสังคม ได้เรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาสังคมในท้องถิ่นของตนเอง และเป็นอาสาสมัครเพื่อพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จะทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานในระดับพื้นที่ และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมคุณภาพ โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สะท้อนว่า การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการ 3 มิติสำคัญ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยในด้านความรู้ อาสาสมัครควรมีความเข้าใจงานสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะกระบวนการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือเพื่อเข้าถึงสิทธิด้านการแพทย์ ควบคู่กับการตระหนักถึงอุปสรรคของกลุ่มเป้าหมาย และมีความรู้ด้านกฎหมายสิทธิ เช่น สิทธิด้านสวัสดิการและเบี้ยความพิการ เพื่อให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและตรงจุดในด้านทักษะ อาสาสมัครควรมีความสามารถด้านการสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีทักษะการประสานงานกับเครือข่ายในชุมชนอย่างราบรื่น และมีทักษะการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของคนพิการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทจริง ส่วนด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ควรมีจิตอาสาและความเสียสละ มีความอดทนและความเห็นอกเห็นใจในการรับฟังปัญหา ตลอดจนมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและนำไปสู่การช่วยเหลือคนพิการได้อย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) ในการขับเคลื่อนงานคุ้มครองสิทธิและ

ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านองค์ความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม ข้อเสนอแนะได้แก่

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เชี่ยวชาญด้านคนพิการ (อพมก.) อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งพัฒนาองค์ความรู้ด้านกฎหมาย สิทธิ และสวัสดิการคนพิการให้ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทปัญหาในพื้นที่ เพื่อให้อาสาสมัครสามารถให้คำแนะนำ ประสานงาน และส่งต่อความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
2. ควรนำผลการศึกษาไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ อพมก. ที่เน้นการเสริมสร้างทักษะการทำงานเชิงปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะการสื่อสารกับคนพิการและครอบครัว การวิเคราะห์ปัญหาเป็นรายกรณี การประสานงานเชิงเครือข่าย และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูล เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการทำงานในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม
3. หน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณลักษณะส่วนบุคคลของอพมก. เช่น จิตอาสา ความรับผิดชอบ ความอดทน และความเห็นอกเห็นใจ ผ่านกิจกรรมเสริมพลังใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการดูแลสวัสดิภาพของอาสาสมัคร เพื่อสร้างแรงจูงใจและความยั่งยืนในการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองสิทธิของคนพิการเชิงปฏิบัติ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2562). รายงานผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.dep.go.th/th>
- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2565). แนวทางการดำเนินงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.dep.go.th/th/service-academic/knowledge-base>
- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2568). ข้อมูลสถานการณ์คนพิการจังหวัดสุโขทัย. เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.dep.go.th/th/service-academic/statistic>
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2568). รายงานสถานการณ์ทางสังคมของประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.m-society.go.th>
- ฐิตินาถ ภูมิถาวร. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดสมุทรปราการ. ใน (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ปณิตา อิทธิกุล. (2565). แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดระนอง. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระนอง.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2566). ทักษะต่อคนพิการกับการสร้างความเท่าเทียมในสังคม. วารสารวิจัยทางสังคม, 51–73.
- สุภาดา พรหมสุข. (2563). แนวทางในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เขตตรวจราชการที่ 3 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ใน (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis (3rd ed.)*. New York: Harper & Row.